

Van MEC via IDEA naar de Gansstraat: 1995 – 2009

De verhuizing van de Twijnstraat naar de Wittevrouwenkade is een enorme omslag: zeeën van ruimte, meer professionalisering en veel gezamenlijke activiteiten in het prachtige pand. En ingebed tussen organisaties die een belangrijke doelgroep zijn, al sinds de jaren '80: ZMV-vrouwen.

foto pand Wittevrouwenkade, bron:
het Utrechts Archief

De collectie kon weer groeien, en dat doet die dan ook: In 1992 telt de collectie 8.500 , in 1999 is dat 15.660, bijna een verdubbeling! Ook de documentatie groeit spectaculair.

Activiteiten

Het pand is zeer geschikt voor het organiseren van allerlei bijeenkomsten op het terrein van emancipatie, en de vrouwenbibliotheek doet daar actief aan mee. In de jaren 1995-2000 wordt er veel georganiseerd: leesavonden, culturele ontmoetingen, een (multiculturele) verhalenwedstrijd. Natuurlijk vonden er 8 maart-vieringen plaats, samen met de organisaties in het pand, en vaak ook met boekhandel Savannah Bay.

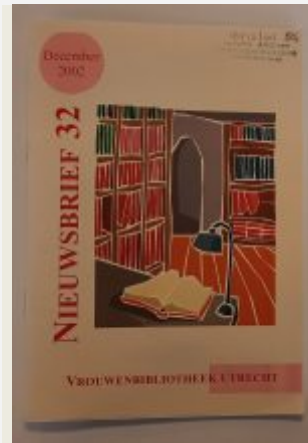
In 1999 wordt het 15 jarig bestaan van de bibliotheek groot gevierd, met een serie literaire bijeenkomsten in het voorjaar, een serie najaars-lezingen, en een 'Vrouwenboekenbal', samen met Savannah Bay, dat ook 15 jaar bestaat. Ook het 20-jarig bestaan in 2005 gaat niet ongemerkt voorbij, maar het is duidelijk dat de VB in zwaar weer verkeerd: uitpakken zoals in 1999 gebeurt niet meer.

Nog steeds wordt gewerkt aan een beter aanbod van en voor ZMV-vrouwen (zwarte migranten- en vluchtelingen vrouwen). Dat blijkt uit de thema's van de bijeenkomsten.

Het ZMV-informatieproject dat liep van 1997-2002, krijgt in 2002 een vervolg: de Provinciale Bibliotheekcentrale financiert onderzoek naar de informatiebehoefte van ZMV-vrouwen.

Er komen meer wisselcollecties - vooral gericht op de 1e generatie ZMV-vrouwen - nu ook voor Marokkaanse en Arabische vrouwen. En er wordt een video-collectie aangelegd om aan te sluiten bij de informatiebehoefte van de twee en derde generatie.

Er is behoefte aan cursussen om wegwijs te worden in de wereld van e-mail en internet. De cursussen worden aangeboden i.s.m. de Provinciale Bibliotheekcentrale en de Openbare bibliotheek.

laatste nieuwsbrief
Vrouwenbibliotheek Utrecht
(december 2002)

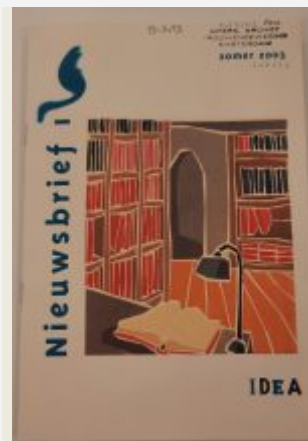
Ontwikkeling van de organisatie

Er komen in 1996 eindelijk twee betaalde medewerkers in dienst. Helaas is het niet gelukt om subsidie voor reguliere banen te krijgen, dus het worden gesubsidieerde banen voor langdurig werkelozen, zgn 'ID-banen'.

Dan moet er ook een officiële werkgever komen. De organisatie verandert dan van een collectief (non-hiërarchisch) naar een structuur met werknemers in gespecialiseerde functies en een bestuur in de rol van werkgever. De collectief-leden worden vervangen door een extern bestuur. Al met al betekent dat een forse mentaliteitsverandering voor de organisatie; dat zorgt voor flink wat onrust!

Er komt een ID-baan specifiek voor PR-werk. Die functie is zeker van belang omdat het aantal leden, en het bezoek aan de bibliotheek, langzaamaan terugloopt: in 1993 waren er nog 314 leden, in 1997 185 en in 2003 nog maar 120. Het aantal bezoekers neemt af van 1450 in 1997, naar 1190 in 2003.

Dat heeft misschien met de plek te maken ('uit de loop'), maar ook wordt merkbaar dat emancipatie 'uit' raakt en dat internet in opkomst is. Mensen zoeken meer en meer zelf op internet naar hun informatie.

1e nieuwsbrief na fusie tot
IDEA

Fusie - IDEA

Onder druk van gemeente komt er in januari 2002 een fusie: de Vrouwenbibliotheek en BVC (Buitenlands Vrouwencentrum) fuseren met MEC (*Multicultureel Emancipatiecentrum*) en vormen vanaf dan één organisatie: IDEA. Met daarbij een groot gevolg voor de subsidie voor de bibliotheekcollectie: deze wordt gehalveerd.

Het is moeilijk om overeind te blijven bij een zich terugtrekkende overheid, de nadruk op marktwerking, en met het imago

van wit, elitair en lesbisch, dat nog steeds kleeft aan de Vrouwenbibliotheek. Dat, ondanks alle pogingen die worden gedaan om andere doelgroepen te bereiken: ZMV-vrouwen, maar ook scholen worden actief benaderd.

foto Janskerkhof 1, bron: het Utrechts Archief

Inkrimpen

En dan komt er in 2004 een volgende bedreiging: de gemeente vindt de output van IDEA te klein en kort fors op de subsidie. Het budget voor de bibliotheek wordt weer flink gekort. Tegelijkertijd stopt de subsidie voor de ID-banen. Medewerkers in ID-banen worden ontslagen, waaronder drie in de bibliotheek. Eén ID-baan in de bibliotheek wordt omgezet naar een reguliere baan.

Het pand op de Wittevrouwenkade is veel te duur en er moet dus verhuisd: in 2005 gaat IDEA naar het veel kleinere, en goedkopere pand aan het Janskerkhof 1.

De collectie moet daarom flink krimpen: de boekencollectie wordt geschoond, en de archieven die zijn ondergebracht bij de Vrouwenbibliotheek, gaan niet mee.[1]. Weggooien van de enorme collectie documentatie, waaraan vanaf 1984 door zoveel vrijwilligers is gewerkt, gaat te ver: deze gaat wel mee en wordt in de kelder gezet.

Het blijkt uitstel van executie. Er verschijnt in 2008 een zeer kritisch rapport over IDEA. De gemeente wil een fusie met Stichting Boeg (koepel van migrantenorganisaties) maar het bestuur van IDEA weigert dat. Dan is het einde verhaal: de gemeente laat weten dat de subsidie voor IDEA stopt op 1-1-2010[2].

Sluiting en doorstart

Op 31-12- 2008 sluit de bibliotheek. In 2009 wordt naarstig gezocht naar een organisatie waar de collectie bij elkaar kan blijven, maar dat lukt niet. Dan gaat er in november 2009 een brief naar alle leners van de bibliotheek: de boeken gaan in de verkoop. De collectie documentatie gaat naar het oud papier.[3]

De brief komt ook aan bij de leenster Marjolein Datema. Zij wil niet dat de collectie verdwijnt en (dus) niet meer beschikbaar is voor vrouwen in Utrecht! In haar praktijk aan de Gansstraat 161 A maakt ze ruimte, en doet een aanbod aan IDEA: het overnemen van de hele collectie, met de belofte om de bibliotheek openbaar toegankelijk te houden. En zo geschiedt: op een koude winterdag in december 2009 verhuist de bibliotheek en op zaterdag 6 maart 2010 opent de bibliotheek feestelijk op deze nieuwe plek.

De collectie is weer terug in handen van vrijwilligers; de cirkel is rond.

Dit was het 3e en tevens laatste deel van de geschiedenis van de vrouwenbibliotheek in Utrecht, geschreven door Marjet Douze, november 2022

Link naar deel 1: <https://vrouwenbibliotheek.nl/2022/08/25/geschiedenis-vrouwenbibliotheek-1984-door-marjet-douze/>

Link naar deel 2: <https://vrouwenbibliotheek.nl/2022/11/04/van-twijstraat-tot-wittevrouwenkade-1984-1995/>

Link naar de verantwoording:

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2022/11/17/verantwoording-van-de-geschiedenis-van-de-vrouwenbibliotheek/>

Belangrijkste bronnen

- Vrouwenbibliotheek Utrecht: een hoofdstuk apart/ Marion van Lier. December 2001
- Jaarverslag Vrouwenbibliotheek Utrecht, 1997, 2000, 2001.
- Nieuwsbrieven Vrouwenbibliotheek Utrecht, 1995-2002
- Nieuwsbrief IDEA, 2003, zomer, winter
- Archief Savannah Bay
- Interviews met: Marion van Lier (medewerker bibliotheek ca 1998 tm 2009), Anja van der Einden (coördinator IDEA 2002 tm 2009), Garjan Sterk (bestuurslid, ca 1997-1999), Leonoor van Vliet (vrijwilliger ca 1994-2009), Marjolein Datema (eigenaresse Vrouwenbibliotheek 2010-heden)

Noten

[1] Archieven van in ieder geval: Vrouwenklussencollectief, Het Vrouwenhuis, Vrouwen tegen verkrachting, Vrouwenrechtswinkel. Deze archieven zijn verdwenen. Geen van de geïnterviewden weet nog wat er mee is gebeurd. Dat blijft een raadsel.

2 Ook het archief van IDEA heb ik niet teruggevonden...

3 Uit de interviews lijkt het erop dat er bij de documentatie ook archiefstukken hebben gezeten, in ieder geval van het Vrouwenhuis. Er wordt o.a. gesproken over foto's van uitjes van het Vrouwenhuis begin jaren '80,